

सहर माछाको भुरा उत्पादन प्रविधि

सहर नेपाल लगायत हिमाली श्रृंखला अन्तर्गत पर्ने क्षेत्रमा अफगानिस्तानदेखि म्यानमारसम्म नदी तथा तालहरूमा पाइने मत्स्य विनोदमा प्रशिद्ध र स्वादमा उत्कृष्ट माछा हो। नेपालमा पाइने दुई प्रजाति मध्ये सुनौलो सहरमा विभिन्न अनुसन्धान भएका छन् भने तामे सहर लोपोन्मुख जातिमा पर्दछ। यो माछा स्वभावले लामो दूरीसम्म आफ्नो आहारा तथा प्रजननका लागि भ्रमण गर्ने गर्दछ। नदी तथा ताल किनारका माछामा आश्रित समुदायको जीविकोपार्जनमा सहर माछाको भूमिका उल्लेख्य रहेको छ। यो माछालाई घरेलुकरण गरी पोखरीमा माउ हुर्काएर प्रजनन गरी भुरा उत्पादन गर्ने प्रविधि विकास भएको छ। सहर माछाको भुरा उत्पादन प्रविधिले नदी तथा तालमा आश्रित समुदायको साथै पोखरीमा माछापालन गरी बिक्री गर्ने कृषकका लागि समेत लाभदायी सिद्ध भएको छ।

प्रजनन प्रविधि

पोखरीमा पालेको सहर माछाले वर्षमा दुई पटक (फागून-चैत्र तथा आश्विन-मंसिर) पानीको तापक्रम १९ देखि २२ डिग्री से सम्मको तापक्रम हुँदा प्रजनन गर्छ। यसको भाले एक वर्षमा नै परिपक्व हुन्छ तर पोथी माछा चौथो वर्षमा मात्र परिपक्व हुन्छ। प्रजननका लागि कुनै किसिमको हर्मोनको प्रयोग नगरी परिपक्व पोथीलाई ह्याचरी भित्र लगी फूल निचोर्ने र भाले माछाबाट वीर्य निचोरेर फुलहरूसँग चराको प्वाँखले राम्ररी मिसाएर निसेचित गर्नु पर्दछ। यसरी निसेचित फुल राम्ररी स्वच्छ पानीले सफा गरी फुलहरूलाई इन्कुवेसन ट्रेहरूमा राखी पानी निरन्तर बगाई राख्नु पर्दछ। भुरा कोरल्ने ह्याच हुने समय पानीको तापक्रममा भर पर्दछ। सामान्यतः भुरा निस्कन ४ देखि ५ दिन सम्म लाग्दछ।

सहर माछाको प्रजनन सम्बन्धी तथ्यहरू:

सहर माउ हुर्काउने स्थान: साधारणतया पोखरी तथा पिँजडा

माउको घनत्व: पोखरीमा प्रति हेक्टर १००० के.जी,

पिँजडामा १ गोटा माछा प्रति वर्गमिटरमा

परिपक्व उमेर: भाले सहर १ वर्षमा, पोथी ४ वर्ष भन्दा माथि

फुल पार्ने दर (प्रति केजी): ३०००-१०००० गोटा अण्डा प्रति के.जी. माउबाट

फुल कोरल्ने समय: ४ देखि ५ दिन

फुल कोरल्ने तापक्रम: औषत तापक्रम: १९-२२ डि.से.

निसेचन दर (%): ८०-९५

भुसुना निस्कने दर (%): ७५-८५

भुसुनाबाट भुरा हुने दर (%): ८०-९०

भुराको घनत्व: ५०० वर्ग मीटर (प्रति रोपनी) मा १ लाख गोटासम्म

भुरा बृद्धि दर: १ महिनामा १ ग्राम सम्म बृद्धि हुने

माछा बृद्धिको लागि उपयुक्त तापक्रम: २२ देखि २५ डि.से.

दाना आहारा: पोखरीमा प्राकृतिक आहारा र ३५% प्रोटीन भएको धूलो वा क्रम्बल दाना माउको लागि ३-५% र भुरालाई खाएसम्म दिने।